

Oland

Sveriges glömda Hollywoodstjärna

KIM KHAVAR FAHLSTEDT

UTFÖRANDE: 432 s. Hårdband. Illustrerad.

Format 145 x 215 mm.

UTKOMMER: April

ISBN: 978-91-988151-8-4

6
Oland

WARNER OLAND är den svenska Hollywoodstjärnan vi glömt bort. Under två decennier var han – tillsammans med Greta Garbo – Sveriges största filmexport. Hans ansikte syntes på biodukar, filmaffischer och tidningssidor från Stockholm till Shanghai. Han delade filmruta med ikoniska filmstjärnor som Douglas Fairbanks, Marlene Dietrich, Boris Karloff och Anna May Wong. Han medverkade i flera av filmhistoriens milstolpar som *The Jazz Singer* och *Shanghai Express*, skrämde slag på publiken i seriefilmen – föregångaren till dagens streamingformat – och var vid sidan av filmduken bland de första att leva det glamourliv i Beverly Hills som idag dominerar våra Instagramflöden. Ändå talar ingen om honom som en del av den stolta filmtradition som producerat internationella filmstjärnor som Victor Sjöström, Greta Garbo, Ingrid Bergman, Max von Sydow, Lasse Hallström, familjen Skarsgård och Alicia Vikander. Varför?

Olands väg till berömmelsen var långt ifrån spikrak. Född som Värner Ölund i Bjurholm, Västerbotten, utvandrade han som tolvåring med familjen till Connecticut 1893. Efter för-

sök att slå som Strindberguttolkare på Broadway sökte sig Oland under det tidiga 1910-talet till den framväxande filmindustrin. Där skulle han bli en av Hollywoods mest särpräglade karaktärsskådespelare. Men till skillnad från Garbo och Sjöström uppmärksammades han inte för sin skönhet eller sitt hantverk. Warner Oland blev i stället världsberömd för sin förmåga att spela rasistiska karikatyrer.

Under en tid när den amerikanska filmindustrin etablerade sitt filmspråk kom Warner Oland – genom upprepade roller i »*yellowface*»,

Svensk skogskarl i New England.
Foto: Paul Oland.

APPELL FÖRLAG

Warner Oland och Marlene Dietrich i *Shanghai Express* från 1932.

där han med smink och kläder framställdes som asiat – att utgöra mallen för hur en orientalistisk figur skulle se ut på film: Baron Huroki, Fu Manchu, Henry Chang, Charlie Chan. Om och om igen ikläddes han roller som spelade på fördomar och rädslor om hotet ifrån öst – *the yellow peril*.

FÖRST EFTER GENOMBROTET som filmasiat blev Oland också populär i Sverige. Den svenska filmpubliken kom att älska Warner Oland men fortsatte, liksom resten av världen, att förbryllas över motsägelserna i hans uppenbarelse och hans ursprung. Samtidigt blev Oland själv mer och mer mån om att framställa sig som svensk. När Oland besökte Sverige 1938 – för första gången på 45 år – mottogs han som en dignitär på statsbesök. Dagstidningar, kulturfolk och industrimän flockades kring filmstjärnan, som utnämndes till årets ame-

rikasvensk. Samtidigt skvallrades det om en man som gått vilse i sitt inre. Pratade han ens svenska? Söp han inte otroligt? Det efterlängttade återbesöket blev början på slutet för Warner Oland.

Oland – Sveriges glömda Hollywoodstjärna är den första boken om Warner Oland – en kontroversiell historisk figur vars liv var fyllt av äventyr, förvecklingar och spännande möten. Han orsakade storpolitiska kriser och umgicks bland några av sin tids största konstnärer och intellektuella. Sammanlagt gjorde Warner Oland nästan hundra filmer i Hollywood. På många sätt är han en av våra största filmstjärnor genom tiderna. Så varför är han utskrivnen ur den svenska filmhistorien? Varför vet så få vem han var? Den här boken berättar historien om Hollywoodstjärnan vi kanske inte vill minnas. En kontroversiell skådespelare som rörde sig i filmhistoriens mörkare vrår.